

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียน

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

นางสาวสมพร ทรมดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-667-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1736212X

**A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS
IN THE TEXTBOOKS PRODUCED IN ACCORDANCE WITH THE UPPER SECONDARY
EDUCATION CURRICULUM B.E. 2524 (REVISED EDITION B.E. 2533)**

Miss Soaporn Phomdee

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Chulalongkorn University**

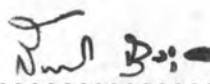
1996

ISBN 974-633-667-3

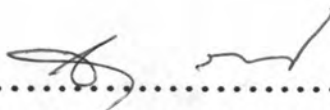
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียน
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ.2533)

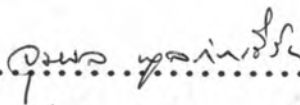
โดย นางสาวสมพร พรหมดี
ภาควิชา สำรตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชันทนา รักษ์พลเมือง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลชะวิช)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมพร พรหมดี : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN THE TEXTBOOKS PRODUCED IN ACCORDANCE WITH THE UPPER SECONDARY EDUCATION CURRICULUM B.E. 2524 (REVISED EDITION B.E. 2533)
อ.ที่ปรึกษา : ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, 232 หน้า. ISBN 974-633-667-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งมีเอกสารที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 42 เล่ม

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏมากคือ ความมีเหตุผล จรรยาบรรณในคุณค่าของการศึกษา ทักษะทางภาษาไทย การตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ การมีค่านิยมที่ถูกต้อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย และความเมตตากรุณา ส่วนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏน้อย ได้แก่ ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะการคำนวณ ความสามารถเลือกรับและนำความรู้สากลมาประยุกต์ใช้กับครอบครัวและชุมชน การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี ความเป็นผู้นำและผู้ตาม การรู้จักสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สำหรับลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏมากในกลุ่มลักษณะและพฤติกรรมเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ

กลุ่มวิชาสังคมศึกษามีลักษณะความเป็นพลเมืองดีปรากฏมากที่สุด และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์มีลักษณะความเป็นพลเมืองดีปรากฏน้อยที่สุด

ภาควิชา ..... สาธิตศึกษา
สาขาวิชา ..... ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต ..... สมพร พรหมดี ✓
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... อ.จุมพล พูลภัทรชีวิน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

640120 : MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION
KEY WORD: CONTENT ANALYSIS / CITIZENSHIP / TEXTBOOKS

SOMPORN PHOMDEE : A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP
CHARACTERISTICS IN THE TEXTBOOKS PRODUCED IN ACCORDANCE WITH
THE UPPER SECONDARY EDUCATION CURRICULUM B.E.2524 (REVISED
EDITION B.E.2533). THESIS ADVISOR : CHUMPOL POOLPATARACHEWIN,
Ph.D., 232 pp. ISBN 974-633-667-3

The objective of this research was to analyze, by means of content analysis, citizenship characteristics in the textbooks in accordance with the upper secondary education curriculum B.E.2524 (revised edition B.E.2533). Towards that end forty two books were analyzed.

Research findings revealed that distinctive features that stand out prominently in the textbooks devised along the line of the curriculum of B.E.2524 (revised edition B.E.2533) include the following qualities: rationality, recognition of the significance of education, Thai language proficiency, appreciation of the environment and natural resources, responsibility, human relations, observance of appropriate values and disciplines, sacrifice and kindness. On the other hand, the citizenship characteristics that are lowly represented in the texts under study were mastery of foreign languages, possession of computing skills, wise adoption and application of universal knowledge in family and community, quality producer and consumer, performer of both leader and follower roles, recognition of one's rights and duties based on democratic principles, and knowing how to spend leisure time effectively. In other words, the citizenship characteristics are highly manifested in behaviour aiming at becoming a productive member of humankind.

On the whole, the citizenship characteristics were represented highest and lowest in social science and science-mathematics groups respectively.

ภาควิชา..... สารัตถศึกษา
..... ฐานการศึกษา
สาขาวิชา.....
..... 2538
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อ..... นพพร พงษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ชุมพล พูลพัถ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีของ อาจารย์ ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี และตรวจสอบการวิเคราะห์เอกสารของผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนส่วนหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทุกท่านที่ให้ข้อคิดเห็น กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอด โดยเฉพาะคุณกนกพร ถนนอมกลิ่น ที่ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดา-มารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมา

สมพร พรหมดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
การเสนอผลการวิจัย.....	15
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
ความหมายและทัศนคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี.....	16
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาลักษณะความเป็นพลเมืองดี.....	33
การวิเคราะห์เนื้อหา.....	39
ความสำคัญของหนังสือเรียน.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
การดำเนินการวิจัย.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	133
สรุปผลการวิจัย.....	134
อภิปรายผล.....	137
ข้อเสนอแนะ.....	145
รายการอ้างอิง.....	147
ภาคผนวก.....	154
ประวัติผู้เขียน.....	232

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากเนื้อหาในหนังสือเรียนตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)...	63
2	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามรายวิชา กลุ่มวิชาภาษาไทย.	68
3	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามรายวิชา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา	74
4	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามรายวิชา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ	81
5	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามรายวิชา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์.....	86
6	จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามรายวิชา กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชา อาชีพ.....	93
7	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์จากเนื้อหาหนังสือ เรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	99
8	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มวิชาภาษาไทย.....	104
9	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มวิชาสังคมศึกษา.....	109
10	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ.	113
11	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์.....	117
12	การเรียงลำดับความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ	122
13	แสดงลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำแนกตามลักษณะและพฤติกรรมเพื่อการ เป็นสมาชิกที่ดี.....	126